

Reactie Amsterdam City op [Aanpak Binnenstad](#) 15 januari 2021

In het *kader* de *samenvatting* van de volledige reactie.

1. De Coronacrisis heeft ondernemers uitzonderlijk veel schade toegebracht. In de Aanpak moet veel meer aandacht en prioriteit zijn voor een **herstelplan**.
2. In de Aanpak Binnenstad moet terecht veel focus zijn op oriëntatie van **Amsterdammers en regio** op de Binnenstad.
3. **Vervreemding** in het gevoel van bewoners komt niet alleen door toename van het aantal bezoekers. Er zijn ook veel **andere oorzaken**, het verschijnsel speelt ook in veel andere steden in de wereld. Individualisering, gebrek aan community, globalisering etc.
4. Vermindering van diversiteit in het aanbod wordt mede veroorzaakt door de **groei** van het belang, en concurrentie van **andere wijken** in Amsterdam. Ook verschuiving richting internet. Bovendien is de **veranderingen** in het **vervoer** en de verschuiving binnen de modaliteiten (enorme beperking van automobilititeit) een belangrijke oorzaak.
5. Wij delen de ambitie dat bewoners belangrijk zijn, maar ook **bezoekers uit binnen- en buitenland**.
6. Inzetten op **meer wonen** in de Binnenstad wordt door veel ondernemers onderschreven. Het is belangrijk om de kwantitatieve mogelijkheden te onderzoeken en realistische doelen te stellen.
7. Aanpak Binnenstad is te veel beperkt tot maatregelen in slechts een aantal delen van de Binnenstad en in de tijd door een **te beperkte horizon** (tot 2025). Om alle relevante bepalende factoren een plek te geven is **meer toekomstbeeld noodzakelijk**.
8. In de economie van de Binnenstad wordt het toerisme een te grote rol toegedicht. Andere segmenten leveren een veel belangrijkere bijdrage aan het welvaren van de stad.
9. Om een goede discussie te hebben over het belang van de bezoekers moet het begrip beter uitgewerkt worden en de verschillende categorieën beter benoemd. Het belang van de niet-toeristische bezoeker wordt dan duidelijker.

10. Pas op met uitspraken over economie en toekomst die alleen gebaseerd zijn op het coronatijdperk. Het **belang van de bezoekerseconomie** wordt daardoor in grote mate weggepoetst.

11. Uitvoeringsprogramma en maatregelen:

- Kwantitatieve onderbouwing ontbreekt
- Diversiteit van het aanbod: duidelijk is wat we niet willen, wat we wel willen ontbreekt.
- Prijsontwikkeling vastgoed en huur komen niet aan de orde.
- **Handhaving** is doorslaggevend voor het slagen van welk beleid dan ook. Zowel kwalitatief als kwantitatief.
- Inzet en volhouden **schoon** is van essentieel belang
- Samenwerking tussen overheid en private partijen bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering steunen wij graag. Maar wel zo geïntegreerd mogelijk met alle stakeholders.
- Ingrijpende maatregelen treffen individuele en groepen ondernemers onevenredig hard. **Goed overleg** gericht op gezamenlijke oplossingen is van het grootste belang
- Overleggen tussen ondernemers en overheid is uitstekend, maar elke partij vanuit haar eigen verantwoordelijkheid.

Corona

Het is niet goed denkbaar om bij de gedachtenvorming over nieuw beleid voor de Amsterdamse Binnenstad niet eerst stil te staan bij de enorme impact die de Corona crisis heeft op de huidige situatie van het Centrum. Het meest in het oog springend is de onnatuurlijke stilte op straat in de afgelopen tien maanden. Veroorzaakt door het wegblijven van de bezoekers die afkomen op al het mooie en leuke dat er te vinden is. Met alle uiterst negatieve gevolgen voor horeca, retail, cultuur en vermaak. Ondernemers in al deze sectoren worden geconfronteerd met bedreiging van het pure bestaan, medewerkers met het verlies dan wel terugkrijgen van hun baan. Het heeft ertoe geleid dat veel ondernemers, geheel in strijd met hun karakter, zeer negatief kijken naar de toekomst. Zij voelen zich ondanks de Rijksmaatregelen qua financiële ondersteuning, door de gemeente in de steek gelaten en blijven geconfronteerd worden met vaste lasten, waaronder de huur, ook van gemeentepanden, die zij niet meer kunnen dragen. Daar bovenop worden zij

geconfronteerd met beleid en maatregelen die te weinig perspectieven bieden. Voor een snel herstel na de crisis is het noodzakelijk dat ondernemers het weer zien zitten!

Onderdeel van het **herstelplan** moet dus ook bestaan uit het creëren van nieuw en vernieuwend ondernemerschap, waarbij er plaats gemaakt moet worden voor nieuwe zelfstandige ondernemers, van verschillende signatuur, die de noodzakelijke veranderingen vorm en inhoud kunnen geven.

Tegelijkertijd willen wij niet dat ondernemers die tot nu toe kleur en inhoud geven aan de Binnenstad louter door de Coronacrisis het veld moeten ruimen.

Hoe deze ramp weer overwonnen kan worden is nog geheel onduidelijk en in de tijd onvoorspelbaar en hoe de Binnenstad er na de crisis uit kan komen te zien is nog volstrekt onoverzienbaar. Het uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad is opgesteld vanuit een beeld waarin de crisis eigenlijk geen rol speelt. Er is alle aanleiding om in ieder geval met voorrang na te denken over het programma voor herstel. Ook de Gemeente moet zich nu bezig houden met een herstelplan, waarin prioriteiten en tijdsvolgorde een duidelijk beeld opleveren waar men zich aan kan vasthouden.

We beluisteren maar al te veel de gedachte dat deze ingrijpende crisis het juist mogelijk maakt om snel een aantal ingrijpende maatregelen te nemen die in een normaal functionerende situatie een veel organischer ontwikkeling zouden hebben kunnen doormaken.

Eenzijds hebben we te maken met een gewenst toekomstbeeld (dat nu nog tamelijk onbeschreven is) en anderzijds het nog onbekende proces van herstel op kortere termijn. Het is niet mogelijk dat beide uitdagingen los van elkaar benaderd kunnen worden.

Maar wij willen wel met nadruk stellen dat de **eerste opdracht** is om het proces van **herstel** met kracht ter hand te nemen en alles in het werk te stellen om zo snel mogelijk de levensaders voor de economie van de Binnenstad te herstellen. We moeten ervoor zorgen dat bezoekers aan de stad weer snel terugkomen. Weliswaar niet in dezelfde samenstelling als voor de crisis, maar in voldoende groot aantal om de economie weer op de been te helpen!

Aanleiding Aanpak Binnenstad

De aanleiding voor deze aanpak van de Binnenstad is enerzijds het succes van de aantrekkingskracht op bezoekers met het groeiende aantal daarvan als gevolg, en anderzijds de beschreven gevoelens van vervreemding bij bewoners.

Groei

Het is duidelijk dat de groei van de bezoekers tot aan het begin van de crisis ook negatieve gevolgen heeft, zoals drukte op sommige plekken en tijdstippen en daarmee samenhangende overlast qua gedrag van een deel van de bezoekers. Tevens is duidelijk geworden dat het aanbod sterk is verschoven naar bezoekersgericht en qua breedte en diversiteit is verarmd.

Ook in brede kring van ondernemers worden deze ontwikkelingen onderkend. De toegenomen focus op de bezoeker qua aanbod is ook voor ons ongewenst. Het is duidelijk dat Amsterdammers het Centrum steeds minder als hun Binnenstad zien, waar zij goed terecht konden voor de aankoop van niet-dagelijkse producten. En waar zij door het gevarieerde en brede aanbod graag kwamen. Van oudsher een belangrijke kopers groep die een stabiele basis vormden voor de retail en de horeca. De kracht van de Amsterdamse Binnenstad heeft altijd gelegen in de mix van de bewoners van Amsterdam en de bezoekers van dichtbij en verder weg. Het karakter van onze Binnenstad wordt juist mede bepaald door het feit dat er zoveel mensen wonen. Wereldwijd zijn steden succesvol als bewoners, bedrijven en bezoekers in een bepaalde verdeling aanwezig zijn. Dan pas kun je zorgen voor een aantrekkelijk voorzieningen pakket voor elk van deze groepen.

Vervreemding

Dat gesteld zijnde willen wij ook met nadruk stellen dat de groei van Amsterdam mede wordt veroorzaakt door globale veranderingen die in de hele wereld grote steden doet groeien en van karakter doet veranderen. Zonder nu al te diep in te willen gaan op bepalende factoren van deze ontwikkelingen, is het onontkoombaar dat dit ook in een zo aantrekkelijke stad als Amsterdam gebeurt. Deze veranderingen hebben hun weerslag op het gevoel van vervreemding van bewoners die hun omgeving, niet altijd gewenst, mee zien veranderen.

Het toenemende reisgedrag van bezoekers van over de hele wereld, voor wie Europa een interessant bezoekdoel is, wordt zichtbaar in de toenemende drukte op sommige tijdstippen en plekken in de stad. Er zijn veel voorbeelden bij te bedenken. De Airbnb-verhuur van woningen leidt tot gebruik door onbekende medegebruikers van gemeenschappelijke ruimtes. Deze “mede” bewoners zijn geen onderdeel van het sociale stramien in de buurt en kennen de voor ons normale gedragsregels niet. Internationalisering leidt ook tot veranderend type bewoners, Nederlanders gaan in het buitenland wonen en omgekeerd buitenlanders vestigen zich in Amsterdam (al dan niet tijdelijk).

Verschuiving

Het zijn echter niet alleen effecten van toenemend bezoek, maar ook andere aspecten die vervreemding in de hand kunnen werken. Individualisering in zijn algemeenheid is een belangrijke factor die het vroegere community gevoel doet verminderen. Internetaankopen en andere veranderingen in het koopgedrag bepalen op de meeste plaatsen een sterke verandering van het winkelaanbod, met verdwijnende winkels voor dagelijkse levensbehoeften.

Het is ook goed om aandacht te vragen voor nog een andere fundamentele verandering die haar invloed heeft op de Binnenstad. De overige wijken binnen de Ring en daarbuiten hebben zich in afgelopen jaren flink ontwikkeld. Zij hebben een grootstedelijk aanzien gekregen, met een veranderende samenstelling van de bewoners en een daarmee samenhangend veranderend aanbod van allerhande voorzieningen. De afhankelijkheid van de bewoners van die gebieden van het aanbod in de Binnenstad is aanzienlijk verminderd. Sterker nog, deze wijken hebben een belangrijk deel van de grootstedelijke functie van het Centrum overgenomen. De uniekheid van de Binnenstad qua aanbod van retail, horeca en recreatie is verdwenen, en heeft krachtige concurrentie gekregen ook voor de Binnenstadbewoners. Deze dynamiek heeft een forse invloed gehad op de diversiteit van allerlei soorten aanbod in het Centrum. De verandering in de bereikbaarheid van het Centrum heeft ook invloed, de bereikbaarheid van gebieden buiten de Binnenstad is vaak beter. Het OV is wel een sterk punt in de Binnenstad, maar de auto is voor die bezoekers geen alternatief meer, terwijl dat in de andere wijken wel degelijk het geval is. Wil de Binnenstad haar positie voor Amsterdam weer deels kunnen terugoververen dan moet over de bereikbaarheid van het Centrum nog eens goed worden nagedacht.

Ambitie en horizon

Wij kunnen ons goed vinden in de beschreven ambitie van het plan Binnenstad, waarin niet alleen de bewoners van Amsterdam hun plek vinden, maar ook de bezoekers uit binnen- en buitenland welkom zijn. En waarin een gelijkwaardiger positie van bewoners en bezoekers geschetst wordt dan in de laatste jaren te horen is geweest vanuit de politiek en het bestuur.

Deze ambities gelden in toenemende mate voor de stad als geheel en niet alleen voor de Binnenstad. Dat is maar goed ook, want teveel ambities in een beperkte ruimte kan makkelijk leiden tot verdringing en beperking van de juist zo interessante mix.

Ondernemers staan niet afwijzend tegenover het idee van meer wonen in het Centrum. Het is vooral belangrijk om de bestaande woningcapaciteit beter te benutten met permanente bewoning, in plaats van door telkens tijdelijk verhuur. Wel is het belangrijk om een goede inschatting te maken van mogelijkheden die er zijn (zowel fysiek als vanuit bestemmingsplannen) en van het effect van die betere benutting (hoe draagt het bij aan de beoogde doelen), ten einde de invloed van deze aanpak goed te kunnen inschatten.

Wij kunnen ons slecht vinden in de horizon qua tijdsperspectief waarop deze aanpak zich richt. Er is duidelijk gekozen voor beperking van deze horizon tot 2025 om tot een concrete set van maatregelen te komen en niet teveel hinder te hebben van een visie op wat langere termijn. Op zich niet onverstandig bij een project van wat beperktere scope. Maar hier gaat het over de uitdagingen voor een stad die wordt geconfronteerd met structurele vraagstukken qua bevolkingsgroei en -samenstelling, globalisering, veranderingen van economische functies, duurzaamheid en vervoer, grondstoffen etc. Al deze factoren zijn in meerdere en mindere mate van toepassing op de Binnenstad. Niet alles is even belangrijk, maar verdient wel aandacht in het betrekken ervan bij het vormgeven van een toekomstbeeld.

Terecht vraagt het uitvoeringsplan onder andere om “een gezamenlijk aanpak en een lange adem”. Ook deze ambitie delen wij, maar daar past in ieder geval ook een wat bredere scope en een wat langere horizon bij. En het doorzettingsvermogen van de gemeente die vaak heeft laten zien dat een langer tijdsperspectief en daarop gebaseerd inhoudelijk beleid moest loslaten bij het vormen van een nieuw college na telkens 4 jaar. Een nieuw college een nieuw geluid, dat het langere termijnbeleid overschreeuwt!

De Economie van de Binnenstad

Wij willen aandacht vragen voor de diversiteit in en het belang van de economie in het Centrum. Ten onrechte wordt vaak de indruk gewekt dat de Binnenstad in overgrote mate afhankelijk is van het toerisme. Dat is onjuist. De zakelijke dienstverlening is de grootste economische sector en niet de retail of de horeca, zoals jaarlijks blijkt uit de Amsterdam City Index. Naast de dienstverlening zijn de creatieve industrie en de ontwikkeling en toepassing van IT zeer belangrijke groeimotoren, wat een interessante wisselwerking heeft met het internationale leefklimaat in Amsterdam. In zijn algemeenheid heeft Amsterdam een economie die in grote mate afhankelijk is van het ontmoetingskarakter van de stad. Juist een van de meest karakteristieke en eeuwenoude eigenschappen van onze stad.

De omschrijving van het begrip bezoeker moet een veel betere en meer verscheiden betekenis krijgen. Nu wordt de indruk gewekt dat bezoekers alleen toeristen zijn, die maar een beperkte bijdrage leveren aan de economie van de stad. Die indruk is onjuist. De bezoekerseconomie bestaat voor een heel groot gedeelte uit waardevolle bezoekers, die belangrijke en diverse voorzieningen, ook voor bewoners, in stand houden. We lezen dat het culturele aanbod versterkt dient te worden, terecht! Wij wijzen er wel op dat het huidige volume alleen in stand kan worden gehouden bij gratie van bezoekers.

Het is ook goed om ons te realiseren dat Amsterdam van oudsher specifieke doelgroepen aantrekt, wat ook een typerend onderdeel is van het imago van de stad. Daarbij kun je denken aan de gay community en de dance scene.

Wij maken **bezwaar** tegen de uitspraak dat de Coronacrisis aantoont dat Amsterdam veel te kwetsbaar en te afhankelijk is van de bezoekerseconomie. En dat daarom het belang van de bezoekerseconomie verminderd moet worden. Een te makkelijke, onjuiste, opportunistische en daarmee gevaarlijke uitspraak! De bezoekerseconomie is een krachtige, bloeiende en interessante sector en net als vele van dit soort sectoren, ook kwetsbaar voor onverwachte en abrupte veranderingen. Als dat structurele veranderingen zijn, moet men zich zorgen maken, als het om een duidelijk aanwijsbare tijdelijke oorzaak gaat, ligt dat geheel anders. In Nederland zijn veel sectoren kwetsbaar gebleken voor de pandemie: luchtvaart, gezondheidszorg, horeca etc. Bij de vorige crisis was het de financiële sector. De conclusie en de uitspraak zijn gevaarlijk, omdat ze geheel ten onrechte een belangrijke bron van welvaart en groei bedreigen en beschadigen.

Uitvoeringsprogramma en maatregelen

Ondanks al onze opmerkingen zoals hierboven zijn opgesomd, kunnen wij ons wel in de richting van de maatregelen vinden. Zij het met een aantal kanttekeningen.

- De kwantitatieve onderbouwing ontbreekt nagenoeg geheel. Daardoor laten zij het effect dat zij beogen slecht of niet beoordelen. Indien deze onderbouwing wel aanwezig is, is in de volgende fase inzicht van alle partijen noodzakelijk.
- De ideeën en suggesties die onder de aanpak van bijvoorbeeld diversiteit van het aanbod liggen, moeten gebaseerd zijn op robuust (markt)onderzoek om de voorstellen meer te laten zijn dan een leuk wensenpakket. Naast het benoemen van de maatregelen en initiatieven moet ook de doelstelling concreet geformuleerd worden. Gebleken is tot nu toe dat het makkelijker is om aan te geven wat men niet wil, dan wat wel interessant en haalbaar is. Een dun laagje om een nieuw beleid op te baseren.
- De prijsontwikkeling van het commercieel vastgoed en de daarmee gepaard gaande huurprijstijgingen hebben een grote invloed op de mogelijkheid om een diverser retail en horeca aanbod te stimuleren. De aanpak op deze cruciale factor is niet benoemd. Belangrijk hierbij is de aanbieders en gebruikers van vastgoed op een lijn te krijgen.
- Heel erg vaak is er door ons en vele anderen gewezen op het belang van Handhaving! Handhaving is van essentieel belang om gewenst beleid te implementeren. Indien dit niet gerealiseerd wordt, blijft het beleid met betrekking tot gedrag en overlast in de openbare ruimte een wassen neus, waarmee juist ongeloofwaardigheid en een negatief effect gesorteerd wordt. De gemeente moet in samenspraak met handhaving, politie en gebruikers een veel consistentere beleid en uitvoering ontwikkelen, waarbij financiële middelen in voldoende mate beschikbaar zijn! Wij blijven hameren op vergroting van de handhaving zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin!
- Een ander heet hangijzer is de schoonheidsgraad van de stad. Telkens blijkt dat de gemeente niet in staat is de door haar gestelde doelen te halen, zelfs als de stad nagenoeg leeg is. Een vieze stad is naast het uiterlijk zelf een negatieve impuls voor mensen om ook hun steentje bij

te dragen aan het schoonhouden van de stad. Maar de gemeente is eerst aan zet voor een consistent beleid en uitvoering!

- Voor het goed functioneren van de Binnenstad is een efficiënt en effectief systeem voor de logistiek van het grootste belang. Het stelsel van venstertijden vormt daarbij een backbone. De operatie kades en bruggen waar Amsterdam zich voor gesteld ziet kan een aanslag betekenen op de gewenste graad van logistieke bereikbaarheid.
- Wij missen in het plan concrete aandacht voor de vergroening van de stad en de aanzet tot versterking van de circulaire economie.
- Om dit plan van Aanpak concreter te maken zien wij graag per maatregel een budget aan de plannen gehangen.
- De gemeente zet in op samenwerking met de andere stakeholders bij beleidsontwikkeling en voortgang. Wij zijn daar graag toe bereid. De voorgestelde indeling in aparte overleggen met de verschillende belanghebbenden vinden wij contraproductief. Juist vanuit de integrale samenwerking kunnen gedragen ideeën ontstaan en oplossingen gevonden worden. De gemeente moet zich meer opstellen als verbinder tussen partijen en vervolgens de uitkomsten mogelijk maken.
- Een aantal ingrijpende maatregelen treffen een aantal ondernemers onevenredig zwaar. Vooral de seks industrie en de coffeeshops springen daarbij in het oog. Juist in die situaties is het van belang dat er goed inhoudelijk overleg gevoerd wordt met deze (groepen van) ondernemers. Veelal blijkt het dan mogelijk om vanuit een gezamenlijk perspectief te komen tot oplossingen, waarbij inhoud, acceptatie, veranderbereidheid en timing gemeenschappelijk kunnen worden bereikt. Veel ondernemers in andere branches herkennen het ondernemerschap van de collega's die coffeeshops exploiteren, en ervaren hun aanwezigheid in de straat als een positief gegeven.

Betrokkenheid

Wij hechten eraan om duidelijk te maken hoe het Bedrijfsleven in de discussie over deze Aanpak en verwante onderwerpen staat. Wij zijn met de gemeente in allerlei overleggen betrokken. Daarin kunnen wij vragen stellen, informatie vragen, waarop de vertegenwoordigers van de gemeente met reactie kunnen komen. Er wordt vrijblijvend gesproken

over mogelijkheden en kansen. Ook geeft de gemeente wat voorinformatie over op stapel staand beleid, ten einde ons in staat te stellen ons voor te bereiden op een reactie, zoals ook bij de totstandkoming van deze nota.

Standpunten worden tijdens deze gesprekken niet ingenomen. Dat gebeurt in openbare reacties, die zoveel mogelijk met de achterban worden voorbesproken. De gemeente wekt soms de indruk dat het bedrijfsleven door in dit soort overleg te participeren, het beleid van de gemeente min of meer zou steunen. Deze opmerking komt ook in de nota Aanpak naar voren. Vanzelfsprekend staat het de gemeente vrij om gebruik te maken van de indrukken die zij opdoet bij het opstellen van beleid en het nemen van maatregelen. Echter de conclusies en de uitvoering komen geheel voor haar verantwoordelijkheid.

Bij de totstandkoming van deze aanpak zijn de BIZzen niet rechtstreeks betrokken geweest. De visie van de BIZzen in de Oude stad zijn kennelijk ook niet in dit plan betrokken.